

Stożkowate nakrycia głowy naprawdę istniały

13 grudnia 2019

Na starożytnych egipskich malowidłach widzimy ludzi, którzy mają stożkowate nakrycia głowy. Przez dziesięciolecia stanowiły one zagadkę dla specjalistów, którzy spierali się, czy to prawdziwe nakrycia, których dotychczas nie znaleziono, czy też symboliczne przedstawienia w sztuce, mogące być np. czymś na kształt aureoli u chrześcijańskich świętych.

Spór ten udało się rozstrzygnąć dzięki odkryciu w Amarnie. To jedno z najbardziej niezwykłych stanowisk archeologicznych. Miasto zostało założone przez faraona Echnatona – męża Nefretete i ojca Tutanchamona – i miało być nową stolicą. Przetrwało nie dłużej niż 15 lat. Po śmierci Echnatona zostało opuszczone i zburzone, gdyż Echnaton był heretykiem. Przeprowadził on bowiem reformę religijną, w ramach której politeistyczną religię Egiptu miał zastąpić system henoteistyczny, uznający co prawda wielu bogów, ale wywyższający jednego z nich ponad resztę. Władca kazał zamknąć świątynie poświęcone innym bogom, zlikwidować ślady kultu Amona i rozpoczął budowę nowej stolicy – Achetaton (Amarna).

Podczas wykopalisk w stolicy Echnatona znaleziono w końcu stożkowate nakrycia głowy. Dokonali tego naukowcy z Amarna Project, prowadzonego przez Cambridge University. Dwa tego typu przedmioty spoczywały w grobach osób o niskim statusie społecznym, na cmentarzu robotników. Zachowane zwłoki wciąż miały upięte włosy, do których przymocowane były stożkowate nakrycia głowi. Mają one kolor kremowy, prawdopodobnie zostały wykonane z wosku pszczelego, a wysokość każdego z nakryć określono na 8 centymetrów. Szczątki pierwszego ze stożków wydobyto w 2009 roku, na drugi natrafiono w roku 2015. Od tamtej pory trwały badania i prace nad ich konserwacją.

Odkrycie pokazuje, że nieprawdziwe są hipotezy mówiące, że to, co widzimy na malowidłach miało jedynie znaczenie symboliczne, a twórcy rysunków oznaczali w ten sposób osoby o specjalnym statusie. Być może obala ono również inną hipotezę, zgodnie z którą stożki były perfumami, które powoli się rozpuszczały, namaszczając i symbolicznie oczyszczając głowę i ramiona osoby, która je nosiła. W znalezionych stożkach nie stwierdzono bowiem obecności żadnych środków chemicznych. Jednak, jak stwierdzają niektórzy specjaliści, to nie znaczy, że perfum nie było w tych czy w innych stożkach.

Lise Manniche z Uniwersytetu w Kopenhadze mówi, że znalezienie stożków w grobach osób o niskim statusie nie obala teorii mówiącej, iż nosiły je osoby o wysokim statusie. Na malowidłach widzimy bowiem, że takie stożki znajdują się na głowach znacznych osób, nie takich, które chowano na cmentarzu dla pracowników fizycznych. „Sądzę, że to, co znaleziono, to „fałszywe” stożki, które osoby o niskim statusie zastosowały, by imitować zachowania ważniejszych od siebie osób” – stwierdza uczona. Jeśli tak jest w rzeczywistości, to stożki musiały mieć jeszcze jakieś dodatkowe znaczenie niż próbę upodobnienia się do elity społecznej. Jedna z hipotez mówi bowiem, że stożki mogły symbolizować zmysłowość i urodzenie dziecka. Tymczasem jeden ze znalezionych stożków był przymocowany do głowy kobiety w wieku rozrodczym. Być może, stwierdza Manniche, kobieta chciała mieć dzieci w życiu pozagrobowym. Płci drugiej z osób, przy której znaleziono stożek, nie udało się określić.

Z taką interpretacją nie zgadza się Rune Nyord, archeolog z Emory University. Zauważa on, że malowidła sugerują, iż stożki były noszone w innym kontekście, podczas świąt lub w obecności faraona. „W egiptologii bardzo często próbuje się coś interpretować z perspektywy życia pozagrobowego. Ale nie powinniśmy od razu odrzucać możliwości, że Egipcjanie postrzegali coś inaczej. Czasem kapelusz jest po prostu kapeluszem” – mówi.

Inną interesującą hipotezę wysuwa Nicola Harrington z University of Sydney. Zauważa ona, że z malunków wynika, iż osoby noszące stożki przygotowywały pogrzeby i zносиły dary bogom. Zatem stożki noszono w obecności bóstw. Harrington zauważa, że oba szkielety noszą ślady schorzeń, które mogą wskazywać, iż były to... tancerki. Być może stożki widoczne na malowidłach oznaczały tancerki, jako osoby służące bogom. To by wyjaśniało, dlaczego – pomimo prostego pochówku wskazującego na niski status – do głów zmarłych przytwierdzono stożki.

Bez kolejnych odkryć, nie będziemy w stanie stwierdzić, jak bardzo rozpowszechnione były stożki w pochówkach i jakie mogło być ich znaczenie. Niestety, metody badawcze wczesnej egiptologii dalece odbiegały – delikatnie mówiąc – od współczesnych standardów. Jeśli więc nawet w przeszłości w grobach znajdowały się jakieś stożki, prowadzący wykopaliska mogli ich nie zauważyć.

Autorstwo: Mariusz Błoński

Na podstawie: [Cambridge.org/core/journals/antiquity](https://www.cambridge.org/core/journals/antiquity)

Źródło: [KopalniaWiedzy.pl](https://kopalnia wiedzy.pl)